

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовало Комисију:

Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета на електронској седници од 26. јуна 2020. године..

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. Ментор: др Александра Вранеш, редовни професор, Библиотекарство и библиографија, 27. 10. 2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Гордана Стокић Симончић, редовни професор, Библиотекарство – Историја књиге и библиотека, 21. 1. 2015. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Драгана Грујић, ванредни професор, Библиотекарство, 17. 12. 2019. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
4. мр Босиљка Зиројевић Лечић, редовни професор, ликовне уметности, сликарство, 11. 9. 2014. године, Академија уметности Универзитета у Новом Саду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Татјана, Миле, Савић

2. Датум рођења, општина, република:

5. 2. 1984, Сомбор

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

11. 7. 2009., Милано, Италија, "Il mito del bosco nell'arte moderna e nell'arte contemporanea." („Мит шуме у уметности модерне и савремене уметности”)

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Ликовне уметности, графика

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Комуникативно развојни ток америчког екслибриса од библиотечког „малог” књижног листића до „мале” ликовне графике (XVIII-XX век)

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација Татјане Савић *Комуникативно развојни ток америчког екслибриса од библиотечког „малог” књижног листића до „мале” ликовне графике (XVIII-XX век)* обима 385 страница организована је у седам поглавља која су подељена на мање тематске целине у вези са одабраном темом рада. Дисертација има следећу структуру: *Увод* (стр. 1–32), *Историјат* (стр. 33–77), *Техника извођења америчког екслибриса* (стр. 78–99), *Линколнијана екслибриси*, *Амерички позоришни екслибриси и Ајова екслибриси* (стр. 100–150), *Калифорнијски екслибриси* (стр. 151–217), *Библиотеке, универзитети, институције и школе* (стр. 218–326) и *Закључак* (стр. 327–332). Истраживачки део садржи 228 слика које представљају примере изучаваних и описиваних екслибриса. Дисертацију прати 22 прилога проучавања америчког екслибриса са списком прилога и уредно наведеним изворима за сваку илустрацију, као и списак релевантне литературе и електронских извора коришћених приликом израде тезе.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У уводном поглављу кандидаткиња дефинише предмет и циљеве истраживања. Екслибрис као вредно обележје књига има значајно место у америчком библиотекарству. Предмет научног истраживања су развој екслибриса као саставног елемента књига, његове основне ликовно-уметничке карактеристике и културно-уметнички раст популарности у америчкој научно-уметничкој и широј јавности од XVIII до XX века. Паралелно истражује допринос истакнутих појединаца у развоју екслибрис уметности.

Такође, у уводном делу ауторка наводи институције (библиотеке, музеје и архиве) чији су фондови послужили као полазиште за истраживања – Универзитетска библиотека Јејла (Library of Yale University), Факултетска библиотека Вилијамса (Williams College Library), Клејборн меморијална библиотека (Claiborne Memorial Library), Веслејн универзитетска библиотека (Wesleyan University Library), Принстонова универзитетска библиотека у Колумбији (Princeton University Library of Columbia), Универзитетска библиотека Њујорка (University Library of New York), Харвардска универзитетска библиотека (Library of Harvard University), Библиотека Универзитета у Берклију, Калифорнија (Library of University of Berkeley, California), Музеј савремене уметности у Њујорку (Museum of Modern Art New York) и многе друге. Значајан извор информација су удружења, екслибрис клубови и приватне екслибрис збирке. Уз то истражена је докумантација која осликава у историјској димензији не само развој америчког екслибриса, већ и однос појединца и друштва према књизи и уметности. Даје и критички преглед литературе, посебно издвајајући периодична гласила, посвећене изради екслибриса.

У другом поглављу кандидаткиња разматра идејни концепт и историјат америчког екслибриса. Прати настанак екслибриса које као минијатурно уметничко дело из Европе стиже у Америку, развијајући се независно од технолошких достигнућа. Ауторка исправно закључује да се амерички екслибрис развијао из жеље за обележавањем власништва али и величањем појединаца и институција, најпре по угледу на друге, а потом су амерички мајстори давали лични печат и допринели осамостаљивању екслибриса који у XX веку надилази оквире библиотека. У почетку су то биле једноставне форме, често у виду налепница са именом власника и евентуално поруком. Ауторка наводи

оригинал и превод за илустративно приказане и анализиране поруке.

Татјана Савић даје поделу и класификацију по периодима који су стварали жељу за изучавањем и прикупљањем екслибриса (лични, генеалошки, хералдички и историјски интерес) и за сваки пружа основне карактеристике. У складу с тим, ауторка анализира промене изгледа са циљем да представи власника и творца, као и време и простор у ком су настали. Аргументовано закључује да је екслибрис уз означавање власништва морао да задовољи постављене естетске критеријуме и путем порука да комуницира са љубитељима књига. Уз одговарајуће илустрације, издваја примере са порукама и грбовима који представљају библиофилске примерке (екслибрис Т. Холта, Џ. Кампбела, Т. Мана...)

Изучавајући историјат екслибриса, посебну пажњу посвећује колекционарству издвајајући прве сакупљаче и ране, изузетно цењене, гравере попут Натанијела Хурда (Nathaniel Hurd) коме се приписује више од стотину екслибриса.

У трећем поглављу кандидаткиња је свеобухватно сагледала начине израде екслибриса (графика, мезотинта, гравура, линијско гравирање, технике бакрореза и бакрописа, сува игла и техника акватинте). У овом делу, користећи историјски и компаративни метод, указала је на модалитете функционисања, не само развојног, већ и изведбеног карактера америчког екслибриса.

У другом делу тезе (четврто, пето и шесто поглавље) компаративно– дескриптивном методом, уз анализу садржаја, истраживани су и предствљени екслибриси знаменитих личности из америчке историје, као и екслибриси заступљени у фондовима светски познатих библиотека, факултета, удружења...

Четврто поглавље обухвата: *Линколнијана* екслибрисе (посвећене америчком председнику Линколну који су довели до издвајања посебног правца), америчке позоришне екслибрисе аутентичног карактера, екслибрисе у Ајови, дечје екслибрисе, америчке масонске екслибрисе и екслибрисе библиофила и интернационалне асоцијације масонских заљубљеника и антиквара.

На ово поглавље надовезују се екслибриси *Калифорнијана*, јер су у Лос Анђелесу и Сан Франциску многе старе антикварнице и књижаре имале колекције екслибриса. Кроз засебна целине кандидаткиња на основу изложене поделе изучава овај тип екслибриса: адвоката, уметника, доктора, истраживача, библиотека, цркви, колекционара и удружења, школа, факултета, познатих хотела...

Ову целину заокружује поглавље о екслибрисима истакнутих академских институција, школа, библиотека, професора и америчких факултетских братстава.

Заједничка и уједно изузетно драгоцен одлика ова три поглавља су описи екслибриса поткрепљени богатим илустрацијама, уз које даје критички осврт на литературу, каталоге и библиографије које се односе на изучавану тему. Ово потврђује да је кандидаткиња уложила изузетан труд да истражи, класификује према задатим параметрима и опише екслибрисе. Истовремено је показала одлично познавање америчких библиотека и библиофилских примерака.

Последњи део рада чини закључак у којем кандидаткиња сажето резимира резултате свога истраживања.

Прилози и литература наведена на крају потврђују да су у раду коришћени релевантни извори.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Руралне уметничке ликовне колоније у Европи I / Татјана Савић // СВЕСКЕ, Часопис за књижевност, уметност и културу. – Год. XXVI, бр. 117 (септембар 2015), стр.137–140.
2. Руралне уметничке ликовне колоније у Европи II / Татјана Савић // СВЕСКЕ, Часопис за књижевност, уметност и културу – Год. XXVI, бр. 118 (децембар 2015), стр.187–191.
3. Самосталне изложбе Милана Коњовића у галерији „Цвијета Зузорић” у Београду између два светска рата / Татјана Савић // Годишњак града Београда. - Бр. 61-62 (2014-2015), стр.139-155.
4. Цивилизација Маја у архитектури : Примери са цртежа, графичких отисака и ране фотографије (XVIII - XIX век) / Татјана Савић // Култура. – Бр. 150 (2016), стр.289-302.

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати представљени у дисертацији потврђују да је Татјана Савић остварила постављене циљеве. Истичући основне специфичности и карактеристике екслибриса на путу од постепеног настанка до прерастања у самостално уметничко дело, кандидаткиња

открива мање познате и непознате детаље екслибрис развоја, што представља посебну вредност дисертације. Издвојила је најбоље примерке и њихове ауторе, уз објашњавање ликовних карактеристика на примерима најбитнијих америчких уметника екслибриса, јасно их одвајајући по групама којима су припадали. Открила је социјално друштвене моменте америчког друштва који су допринели преласку екслибриса „из оквира библиотечких, хералдичких, алегоријских... у модерни савремени екслибрис“. Истраживањем је потврђена полазна хипотеза да је екслибрис посебан вид графичке уметности, који је првобитно чувао књигу и приказивао власништво, а временом је постепено од малог књижног листића прерастао у самостално уметничко дело. На тај начин дала је допринос разумевању значаја екслибриса у очувању традиције и културе једног народа, јер су од индивидуалног печата својих власника и институција постали вредно јавно добро и културна баштина. Богатим илустрацијама и прилозима са педантно наведеним изворима, будућим истраживачима овом темом ставила је на располагање драгоцену полазишта. Такође, својим истраживањем и представљеним резултатима отворила је ново поглавље у изучавању библиофилских примерака књига као вредним уметничким делима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Комисија сматра да је кандидаткиња Татјана Савић у својој дисертацији *Комуникативно развојни ток америчког екслибриса од библиотечког „малог“ књижног листића до „мале“ ликовне графике (XVIII-XX век)* успешно обрадила ову комплексну тему која до сада није била предмет изучавања, те је реч о оригиналном и самосталном научном делу. Резултате свог истраживања представила је аргументовано, прегледно и јасно.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији

Комуникативно развојни ток америчког екслибриса од библиотечког „малог” књижног листића до „мале” ликовне графике (XVIII-XX век) и упути га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидаткиња Татјана Савић била позвана на усмену одбрану.

Комисија:

др Александра Вранеш, редовни професор

др Гордана Стокић Симончић, редовни професор

др Драгана Грујић, ванредни професор

мр Босилка Зиројевић Лечић, редовни професор